

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**У МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

28-29 ЛЮТОГО 2024 РОКУ

м. Запоріжжя

УДК 614.253
С69

Редколегія:

Л.М. Боярська – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ, кандидат медичних наук, професор;

І.Г. Утюж – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ, доктор філософських наук, професор;

Ю.В. Котлова – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ;

Д.П. Сенетий – доктор філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Н.В. Спиця – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Ю.О. Іріоглу – кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ.

С-69 Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині): зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 лютого 2024 року). – Запоріжжя: ЗДМФУ, 2024. – 312 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

<i>Рижкова С.Є.</i> ВИКОРИСТАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ/МЕДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ ДЛЯ ЗМІНИ ОСОБИСТОСТІ	109
<i>Чаплінський Р.О.</i> НОМО VIRTUALIS І БІОЕТИКА: ОСІ ПЕРЕТИНУ	109
СЕКЦІЯ 3. ЕКОЦИД ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ: БІОЛОГІЧНИЙ, МЕДИЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТИ	
<i>Вітюк І.К.</i> ЕКОЦИД ЯК ТАКТИКА ГЕНОЦИДУ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	111
<i>Крупей К.С., Кравченко Г.В.</i> НАСЛІДКИ ЕКОЦИДУ НА ТЛІ ВІЙНИ: ЕКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У М. ЗАПОРІЖЖЯ.....	113
<i>Метеленко Н.Г.</i> ЕКОЦИД ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ: БІОЛОГІЧНИЙ ТА МЕДИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	114
<i>Тихомірова Ф.А.</i> УРБИЦИД ТА ЕКОЦИД В УМОВАХ ВІЙНИ.....	116
СЕКЦІЯ 4. РОЗУМІННЯ РОЛІ, ЗНАЧЕННЯ, РІВНЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЦІННОСТІ ЛІКАРЯ СУЧАСНИМ СУСПІЛЬСТВОМ (ГЛОБАЛІЗОВАНИЙ СВІТ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ)	
<i>Fominaite M.</i> EXPERIENCES OF WORKPLACE AGGRESSION BY HEALTH CARE PROFESSIONALS.....	118
<i>Москвітіна Д.А.</i> МЕДИЧНИЙ ДИСКУРС РОМАНУ ДЖ. СВІФТА «МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА»	119
<i>Лямцева О.В.</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ДЛЯ ЛІКАРІВ: ВИГОДИ ТА ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАКТИКИ.....	122
<i>Власенко Ф.П.</i> ВІРА, НАДІЯ, ЛЮБОВ ЯК ОРІЄНТИРИ ЛЮДЯНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ.....	124
<i>Гусарова А.В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ОБІЗНАНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРО РОБОТУ ЛІКАРЯ- ПАТОЛОГОАНАТОМА.....	125
<i>Лаишул Д.А.</i> РОЛЬ ЛІКАРЯ В 21 СТОЛІТТІ: ЕТИКА, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	126
<i>Левчук-Воронцова Т.О.</i> СТИГМАТИЗАЦІЯ У МЕДИЦИНІ.....	128
<i>Chemerys Y.</i> PROBLEMS OF EMPATHY IN MEDICINE.....	129
СЕКЦІЯ 5. ПРОБЛЕМА ЛІКАРЯ-ВИКЛАДАЧА – ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ	
<i>Марушко Ю.В., Бойко Н.С., Чабанович О.В., Шеф Г.Г.</i> ПРИНЦИПИ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	130
<i>Volkova G.</i> THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN PROFESSIONAL TRAINING FOR MEDICINE.....	132
<i>Довбиш І.М., Коломоєць Ю.С.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ТА ПІДХОДІВ ЛІКАРЕМ-ВИКЛАДАЧЕМ.....	133

У творах Г. Сковороди, наприклад, любов, поруч із вірою та надією, виступає як найвищий вияв людського та позалюдського існування, і вона розглядається з точки зору онтологічного, етичного та пізнавального аспектів. В онтологічному плані, любов, як виявлення божественного, є "безперервним рухом, що охоплює весь Всесвіт" [2, с. 457]. Вона "рухає все живе до свого місця і своєю дорогою" [2, с. 460].

Етичний аспект любові, відповідно до ідей філософа, реалізується у власних якостях людини, у її відносинах з іншими та у ставленні до Бога. Любов не може існувати, "якщо породжується тлінними речами", такими, наприклад, як багатство. "Міцна та вічна любов виникає із спорідненості вічних душ, які зміцнюються добродієм тих, хто її гартує, а не тих, хто її руйнує" [3, с. 286].

Для Г. Сковороди, так само як і для Арістотеля, суть любові між людьми полягає у дружбі. Дружба виходить на передостанній рівень, що веде до найвищого вияву людського почуття – любові до трансцендентного, яка є «вічним союзом між Богом та людиною. Вона – вогонь невидимий, яким серце розпалюється до Божого слова чи волі, а тому вона сама Бог» [2, с. 148].

Серце людини має особливий зв'язок із вірою, надією та любов'ю, які Сковорода називає «найвеличними» з чеснот. Філософ порівнює моральні якості людини із якостями дорогоцінного каміння, де «сила терпіння схожа на діамант, цнотлива чистота на прозору зелень смарагда, віра і любов Божа – на вогняний рубін» [2, с. 399].

Ці якості можуть існувати тільки в чистому серці, що призводить до виразу «любов, або чистосердечність». У цій любові відчувається «дихання» та «віяння» трансцендентного, схожого на «чудовий сад, що повний тихих вітрів, солодкодухмяних квітів та втіхи» [2, с. 150].

Для досягнення цього стану людині потрібно пройти нелегкий шлях і дотримуватись принципу «нічого над міру». «Надмірність породжує пересиченість, пересиченість нудьгу, нудьга ж – душевний смуток, а хто хворіє на це, того не можна назвати здоровим» – пише філософ [3, с. 227]. Отже, віра, надія та любов сприяють поміркованості у житті, впливаючи на волю, стримуючи бажання, творячи добро. «Властивість віри – помічати або розуміти, а чим більше хто помічає, тим більше плакає надії, тим полум'яніше любить, з радістю творить добро, безмежно і безмірно, наскільки це можливо» [3, с. 266].

У реальності вказані екзистенціали (віра, надія, любов) існують у тісному взаємозв'язку, утворюючи діалектичну єдність, тому їх слід розглядати як систему. Філософи розглядають цю тріаду з духовної перспективи, де ці якості виступають як благоговіння і самозречення, терпіння і втішання, що передбачають співпереживання, милосердя, подолання егоїзму та розвиток духовно-моральної культури медичних працівників.

Отже, можна констатувати, що усвідомлення людиною своєї професійної спрямованості пов'язане з визначенням її шляху розвитку та подальших життєвих орієнтирів. Адже професійна діяльність є суттєвою частиною її життя. Формування професійного медичного працівника повинно бути спрямоване на розвиток його духовної, гуманістично-орієнтованої особистості.

Список використаних джерел

1. Філософський енциклопедичний словник [голова редколегії В.І.Шинкарук], - К.: Абрис, 2002. – 742 с.
2. Сковорода Г. Твори у 2-х т. Т. 1. К. : Обереги, 1994. 528 с.
3. Сковорода Г. Твори у 2-х т. Т. 2. К. : Обереги, 1994. 480 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ОБІЗНАНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРО РОБОТУ ЛІКАРЯ-ПАТОЛОГОАНАТОМА

*Гусарова Анна Владиславівна
асистент кафедри патологічної анатомії і судової медицини
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Патологоанатоми відіграють невід'ємну роль у наданні якісної допомоги пацієнтам, однак на цю спеціальність протягом століть впливали хибні уявлення громадськості. Патологоанатоми були здебільшого непомітні для населення та не отримували належної уваги ЗМІ та громадськості. Завдяки доволі широкому висвітленню діяльності судово-медичних експертів в засобах масової інформації громадськість має бодай приблизне уявлення про їх роботу, але разом з тим дуже мало знає про те, чим займаються патологоанатоми. Нашу спеціальність часто помічають лише тоді, коли

щось йде не так, а патологоанатомів не завжди вважають лікарями. Цікавим є те, що упередження щодо патологоанатомів існують також і в медичній спільноті. Так, у своєму дослідженні 2022 року Sylvie M. Bagett та Keith L. Martin з'ясували, що другим за розповсюдженістю фактором, що робить внесок у професійне вигорання патологоанатомів, є відсутність поваги з боку адміністрації/роботодавців, колег та персоналу. Цю причину вказали 49% респондентів. Також у багатьох країнах існує проблема небажання студентів медичних вишів обирати патологічну анатомію в якості своєї спеціальності, що призводить до кадрового голоду. Опитування студентів з цього приводу виявляють цікаві результати: чималий відсоток студентів керується особистими уявленнями про роль та сутність роботи патологоанатома, не всі з яких є дійсними. Іншими словами, багато студентів мають негативні упередження стосовно патологічної анатомії або мають слабке уявлення про спеціальність. У зв'язку з цим цікавим є дослідження рівня обізнаності з даного питання серед студентів Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

З цією метою у вересні 2023 року було проведено опитування серед студентів ЗДМФУ на платформі Google Forms. У період з 6 вересня по 22 вересня 2023 року в ньому взяли участь 140 студентів. З них 125 на момент відповіді були студентами 3-4 курсів, 13 – студентами 1-2 курсів, 2 – студентами 5-6 курсів.

Патологічну анатомію як медичну спеціальність визначили 95,7% респондентів. Це був четвертий найнижчий показник з дев'яти перерахованих медичних спеціальностей. 87,1% вважали, що патологоанатоми – це лікарі, а 2,9% припустили, що термін «патологоанатом» використовується для інших професій, пов'язаних із медициною, лабораторією чи наукою (лаборант або вчений). 9,3% респондентів відповіли, що патологоанатомами є криміналісти. Лише 15% відповідей вказали, що діагностика захворювань у живих пацієнтів є основною роботою патологоанатомів, тоді як 73,5% як основну роботу визначили проведення розтинів. 7,1% респондентів вважали, що патологоанатоми проводять аналізи в лабораторії, а 2% відповіли, що патологоанатоми розслідують вбивства. 31,2% опитаних недооцінили тривалість необхідної підготовки, щоб стати патологоанатомом, проте дві третини опитаних (67,8%) відповіли на це запитання правильно. Більшість респондентів не знали, що зразки, взяті під час скринінгових тестів, біопсій та хірургічних втручань, діагностуються патологами. У всіх категоріях клінічні спеціалісти найчастіше обиралися як особи, які приймають діагностичні рішення (гінекологи для цервікального мазка, гастроентерологи для біопсії шлунково-кишкового тракту, мамологи для біопсії молочної залози, онкологи для хірургічного видалення злоякісних новоутворень, урологи для біопсії простати). Кількість студентів, які вважали патологоанатома тим, хто приймає остаточне рішення, залишалася незмінно низькою для всіх процедур (36,4%–37,8%).

Результати опитування вказують на те, що студенти ЗДМФУ мають дуже слабке уявлення про професію патологоанатома. Хоча більшість з них не має сумнівів в тому, що патологічна анатомія є медичною спеціальністю, та правильно визначають строки навчання патологоанатомів, вони хибно уявляють сутність роботи патологоанатома та недооцінюють його роль у діагностиці захворювань. У свою чергу відсутність обізнаності про роботу лікаря-патологоанатома може призводити до незацікавленості студентів у вивченні патоморфології як навчальної дисципліни, відсутності бажання обирати патологічну анатомію в якості своєї спеціальності, а також до розповсюдження негативних упереджень про патологоанатомів серед інших медичних працівників, що є одним з важливих факторів професійного вигорання.

РОЛЬ ЛІКАРЯ В 21 СТОЛІТТІ: ЕТИКА, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

*Лаишул Дмитро Андрійович,
д.мед.н., професор, завідувач кафедри внутрішніх хвороб І
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Вступ. У контексті глобалізованого світу та українських реалій, роль, значення, відповідальність та цінність лікаря стають об'єктом пильного аналізу та дискусії. Лікар в сучасному суспільстві виконує не лише функції лікування, а й виступає символом моральності, етики та професійної зграбності.

Актуальність. У світлі глобальної пандемії COVID-19 та постійних змін у сфері охорони здоров'я, розуміння ролі, значення, відповідальності та цінності лікаря стає крайньо актуальним. Надзвичайні обставини підкреслюють важливість медичного персоналу як стратегічного ресурсу